

Antoni Canu

A thick, horizontal red brushstroke with a textured, fibrous appearance, located to the right of the main title.

**Dilluns
de poesia
a l'Arts
Santa
Mònica**

**Presentació
de Pere Mayans**

A thick, horizontal yellow brushstroke with a textured, fibrous appearance, located below the red brushstroke and to the right of the event details.A thick, horizontal green brushstroke with a textured, fibrous appearance, located to the left of the yellow brushstroke.A thick, horizontal yellow brushstroke with a textured, fibrous appearance, located below the green brushstroke and to the right of the event details.A thick, horizontal red brushstroke with a textured, fibrous appearance, located to the left of the yellow brushstroke.A thick, horizontal black brushstroke with a textured, fibrous appearance, located at the bottom right of the page.

Antoni Canu

Presentació de Pere Mayans

Dilluns de poesia a l'Arts Santa Mònica

Pere Mayans (l'Hospitalet de Llobregat, 1963). Catedràtic de llengua i literatura catalanes a l'ensenyament secundari i cap del Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Autor de diverses guies didàctiques d'escriptors catalans, ha impulsat l'edició de materials pedagògics per a la l'ensenyament del català a l'Alguer. També ha estat un dels promotors de "La Costura", la primera línia educativa algueresa en català. Ha publicat, entre d'altres llibres, la guia *Redescobrir l'Alguer* (Barcelona: La Busca, 2002). El 2009 tingué cura de l'antologia *Antoni Canu. Itinerari poètic* (Barcelona: Fasolcat, 2009).

Antoni Canu: la veu de l'esperança

Pere Mayans

La relació d'Antoni Canu amb l'alguerès és la història viva del que ha passat en aquesta ciutat sarda amb la nostra llengua durant bona part del segle XX. Quan al final de la dècada dels 30 Canu arribà a l'Alguer, el català continuava essent la llengua principal del carrer, de la vida, de les relacions personals... Si no parlaves alguerès, no podies jugar amb els altres minyons, per tant, era imprescindible per viure a la ciutat. És així com Canu, i tants altres sards al llarg de la història i fins als anys 60 del segle passat, va fer seva la llengua que els catalans havien portat a Sardenya el segle XIV.

És més, Antoni Canu i la seva muller, Maria Musso, són de les poques parelles que als anys 60 continuaren parlant en català als fills. De fet, els fills de l'Antoni i la Maria, que pertanyen a la generació del trencament sociolingüístic no únicament a l'Alguer, sinó al conjunt de territoris amb llengües minoritzades de pràcticament tot Europa, són de les poques persones a l'Alguer que han "heretat" directament la llengua dels dos pares.

Cal dir, però, que, tot i que Canu ha fet seu l'idioma del país que el va adoptar, continua portant dins la memòria i els costums de la terra d'origen: segurament

aquest és un dels trets més originals de la seva poesia, que li ha permès ampliar el propi horitzó i, en definitiva, l'horitzó de la literatura catalana de l'Alguer.

Antoni Canu s'ha convertit certament en un ambaixador de la literatura i de la llengua catalanes a Sardenya i a Itàlia, on ha guanyat nombrosos premis literaris. Una dada curiosa: la poesia "Vibracions" fou publicada en català (al costat hi havia la traducció italiana) en una revista de difusió estatal italiana (i amb milers d'exemplars) de l'empresa Zanussi, per a la qual havia treballat l'Antoni. I a l'inrevés, la seva obra ha permès fer conèixer als catalans de la resta dels Països Catalans l'Alguer i Sardenya. Fins i tot, cal dir que la seva poesia ha servit per explicar l'Alguer a alumnes de secundària del Principat de Catalunya: la poesia "Vella Alguer" ha permès il·lustrar la situació sociolingüística de la ciutat catalana de Sardenya en dossiers didàctics del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya (dossier del seminari *El Gust per la Lectura Em dic Paco...*), o en el llibre de text *Cat: llengua i societat dels Països Catalans*.

Com destaca el professor Giuseppe Tavani, "el sociolecte alguerès ha incorporat i està incorporant a partir de l'idiolecte líric de Canu –com de la resta de poetes actius a l'Alguer (de Rafael Catardi fins avui)– aquell suport i aquella legitimació (...) a la poesia, en aquell bescanvi recíproc de saba al qual ha estat sempre confiada l'equació llengua=poesia en qualsevol lloc on hi hagi perill d'aixafament per part de les llengües i de les cultures majoritàries". Justament, a nivell lingüístic, també cal destacar el treball de Canu per trobar una llengua literària que, sense renunciar als trets d'identitat algueresos,

sigui compresa per la resta dels catalanoparlants. No és una obra localista, d'àmbit reduït, sinó una obra que vol arribar al conjunt de la comunitat lingüística catalana i més enllà (en els seus reculls, apareix sempre la traducció italiana dels poemes, feta per l'autor mateix).

Pel que fa a les característiques de la poesia de Canu, la professora Giulia Lanciani ha destacat que Canu és “sobretot un poeta de la continuïtat, més que no pas un poeta de la metamorfosi, en el sentit que allò que preval és sobretot la coherència substancial de les seves opcions: d'una banda, el manteniment d'una acurada estilització de l'estructura; de l'altra, el compactament i la unitat del discurs poètic, tot i que l'eclecticisme de fons tendeixi a ampliar-se amb temes que van més enllà de la memòria d'un passat mitificat o d'un present majestuosament humils”. Així, la seva poesia no únicament tracta de temes “pròpiament” algueresos o sards, la seva poesia tracta de temes diversos, motivats per emocions fortes o esdeveniments que l'han copsat. Per exemple, la poesia “Vibracions”, que abans hem citat, és una magnífica descripció poètica d'una rentadora, un instrument que en principi ens pot resultar poc poètic, però que Canu sap convertir en poesia.

D'aquesta manera, mitjançant un vers curt, àgil i precís, desproveït d'artifici, sap comunicar-nos la seva experiència viscuda i, a voltes, recuperada des de la nostàlgia. Sap dignificar allò que és quotidià amb un ritme poètic personal, altament intuïtiu. Cal destacar la utilització de figures metafòriques certament inèdites. Referint-se al sol podem llegir: “quan l'esperança amb mans nuoses / enceneva una a una les roselles / com els

ciris a Pasqua”. I ressaltar, també, la singular representació del transcórrer de la vida com “una flota d’anys / atraca al port / de les mies espatlles”.

Els poemes de Canu presenten una calculada meditació estilística, malgrat que per a algun lector pugui semblar que l'autor recorri a allò que hom ha anomenat “paraula viva”. És justament aquesta conjunció la que dona valor i frescor a la poesia de Canu: una aparent senzillesa que aconsegueix comunicar uns sentiments, uns records, uns anhels. Però al darrere hi ha una constant feina de revisió, d'autoexigència, d'ajustament, de recerca del mot precís per a aquell context buscant la musicalitat (cercant, si cal, en les fonts de tot el català).

Com deia el poeta valencianoalguerès Joan-Elies Adell, “si no coneixeu encara la poesia d'Antoni Canu, faríeu bé de recuperar-la i així no deixar-vos perdre aquesta veu bella i necessària d'un poeta júnior¹ octogenari de l'Alguer, que ha trobat la llengua justa per parlar de la vida”.

1. Júnior, perquè la seva obra literària en català comença quan el poeta té ja 60 anys.

Poètica

Antoni Canu

VERSOS

No vull los meus versos
tancats dins d'un calaix.
Vull que vagin
pels carrers,
pels patis,
entre la roba
estesa al sol,
a desfer el gel
al cor de la gent.

M'han fet renàixer
i vull viure,
gaudir també
els dies de pluja
lo tedi de l'hivern

quan la llum
se fa més avara
i saber que vindrà
encara el sol
i altres versos muntaran
dels abismes
que bullin de paraules.

Quan los meus ossos
seran arrels amagades,
los meus cants
seran encara pels carrers?
Algú els escoltarà,
altres no,
però viuran com la mia ànima.

Poemes escollits

Antoni Canu

Dilluns de poesia a l'Arts Santa Mònica

EL RUSC

Jo
que vaig a ésser
pastor d'espigues
he alçat a l'era
nurags² de forment
i enfonsat
les mans ansioses
al rusc de les síl·labes
per arribar
a la secreta font
de la paraula
per cantar
la grandesa de l'home
i de la terra.

De *Les mies mans*, 2014

2. Monument prehistòric de Sardenya
en forma de torre, anàleg al talaiot.

SI FOSSI

Si fossi
una llavor
seria
un obrer vegetal
amb la joia
de teixir arrels
cordes sonores
que escampen
la simfonia de la terra
i de l'esperança
que flueix
en les mies venes
i en el meu pensar
de donar-la
al món dels vius
quan sortiré
a rebre el sol
i les carícies
de les mans
que m'esperen.

Inèdita, 2016

JO ME SENTEIX

Jo me senteix
arrelat a la terra
i les seues venes
són les mies venes
la sua falda
és una pàgina
on escriure versos
i el seu cos
és un temple
de sapiència
i humanitat
que m'apropa
a Déu i a l'home.

Inèdita, 2017

SI FOSSI UN ROSSINYOL

Si fossi un rossinyol
cantaria amb veu melodiosa
la mia terra
lo germà arado³
junts havem desgranat
rosaris de solcs
escrit versos
amb l'alfabet de les gleves
són sortides
espigues de poesia
harmonia de paraules
i de forment
sobre aquesta terra generosa
que rendeix lleu
la nostra dolor.

Inèdita, 2017

3. Arada.

JO PAGÈS

Jo pagès
tenc en mi les taules
de les estrelles
i de la terra
eterna font del pa viu
mar vegetal
on navego amb l'arado
me purifico
entre les ondes dels solcs
i m'umplo les mans
amb el triomf
de les espigues
que resplendeixen
també si és nit.

Inèdita, 2017

ÀNIMES PRECILOSES

L'estiu
camina a passos llargs
sobre el camp fluctuant
d'ànimes grogues
ànimes precioses
entendrides
d'ocàs i de crepuscle
canten les lloances
del fruit
que porten al ventre.
Llunyanes
de violència i frenesia
la fe d'elles
crema de nou
a l'inflamar-se del dia
gràvid de dons
com les plantes del pa
que diuen les oracions
expectant
el cant de la falç
el cant
de llur morir
a fi que vivin los hòmens.

Inèdita, 2014

DIA DELS MORTS

Aixeca-te, Pare,
que ja és tardor,
és temps de sembra,
los pardals
són plens d'esperança.

Sobre els camps
davallen pluges verdes
i els arados
obrin la terra.

Aixeca-te Pare
deixa el tou jardí
de pena.
Vés pels camps
a sembrar el forment
de la vida.

SOLAMENT L'AMOR

Sé
que no té alfabet
la llengua
que parla
el dolor.
Però
les ferides
que incideixen
lo cos
i l'ànima
són síl·labes
que solament
l'amor
sap desxifrar.

D'En l'arc dels dies, 2000

LES MIES MANS

I

Les mies mans
han separat
lo boll del gra
i sucat la ploma
en la tinta
de la llum i de l'esperança
creant paraules
que se mouen
al ritme del temps vegetal
sobre la pàgina
d'una màgica plana
fèrtil de cants.

II

Sents
com fan gust de terra
les mies paraules
són plantes
que viuen
en los solcs del cor
i de l'ànima
les cultivo
amb les mies mans
amb el somni
d'empavesar
el cel de versos.

De *Les mies mans*, 2014

HE SEMBRAT SÍL·LABES

He sembrat síl·labes
sobre pàgines de camp
entre les ratlles dels solcs
i glevs d'antiga força
on no s'apaga
l'espurna verda
que impulsa el brot
cap a la llum.
Naix la paraula,
sobre la terra llueix
espiga sonora,
de tija a tija ressona,
envaeix la planura,
se revela a la consciència
amb el cant
d'alegria i de dolor.

De Nou Cant, 2007

VIANANTS CANTORS

He llaurat lo silenci
per depositar-hi precioses llavors.
Era el temps de la innocència,
lo temps de la llebre i de la falç.
Sobre el dors de la terra
he llegit la pregària de l'home
gravada dels avis.
Embolicat
en la vesta de la fatiga
he vivit en lo regne de l'espiga
descobrint
lo secret de les coses
i el goig de les paraules
que dansen
en los meus versos
vianants cantors
de llum i de vida.

De *Les mies mans*, 2014

VELLA ALGUER

Lo cel
mira
el tou cor atzur,
les muralles
i les torres
ferides.
Vella ciutat,
plena
de malenconia
i de paraules callades,
en les tues ruïnes
se fermi
la mia veu.
T'obriran
encara
les finestres
tancades?

On és
la tua llum antiga
i la llengua dels pares?
Aquí
on són
les arrels
del temps,
ressoni el meu cant
pels antics carrers,
on hi havia
perfums de vida.

LES TUES MANS

Les tues mans naveguen
en la mar de Figos⁴
amb la proa de l'arado
fins a tocar l'horitzó,
i te sigui⁵ el fresc perfum
de la terra.

De la llavor a l'espiga
tixis la vida
en un espai obert i sense fi,
just mirall del teu somni
i de l'esperança
que camina descalça
sobre el forment
ja avançat en l'or.
Una groga riada
rellisca entre els teus dits,
i tens al costat la tua hora immortal,
tens la llibertat símil al pardal,
i les tues mans
on palpita l'amor.

D'En l'arc dels dies, 2000

4. Topònim de la plana d'Ocier, on Canu va fer de pagès.

5. Segueix.

ELEGIA DE FIGOS

Deman de tornar encara
a les mies sacres joies.
Lo demana també la terra.
De la son encerclada
s'aixecaran Antoni i Pere
amb les mans obertes
a una altra vida.
Se sentiran los grans arados
i les altes espigues
dretes com vestals
en l'Olimp de l'or.
De nou m'és concedit
de treballar la terra de Figos,
on perdura la bellesa
i el somni d'aturar el temps
que camina sense repòs
vers aquell petit tancat
sobre la muntanya de vent clar.
Entorn, perfum de mançanella
i el so de les campanes de la iglésia
de Santa Llúcia:
l'Altre Món i l'Advenir.

D'En l'arc dels dies, 2000

NOSTÀLGIA

Aquesta nit, en la cambra,
amb al costat la nostàlgia.
La nostàlgia de tu, mare mia.
És un any,
que la senyora sense so
t'ha portat
on les estrelles són apagades.
Són cent anys,
que no obris la finestra
a la claror del dia.
Cent anys,
que tenc los braços buits
i no te puc abraçar.
Cent anys,
amb al costat la nostàlgia...
La nostàlgia de tu, mare mia.

CANT

Amb l'arado
só anat a trobar la vida
me só rentat amb la pluja
i eixugat a la font de la llum.
De la terra
he heretat l'esperança
que m'acompanya
en l'esfera dels dies.
Carregat d'anys
camino pels antics senders
de la mia illa.
El Nurag que me coneix
diu resisti,
culli síl·labes
cultiva-les als jardins de la ment,
fes-ne paraules poderoses
a cantar la vida.

De Nou Cant, 2007

TE PORTARÉ

Te portaré la llum
al clot
de les mies mans,
te portaré l'amor
al pelló
del meu cor,
te portaré l'esperança
entre els meus braços,
te portaré la pau
a la barca
de la mia ànima
que rellisca
sobre petites ondes blaves
fins a la profunda visió
de cel i de mar.

De *Les mies mans*, 2014

Biografia

Antoni Canu és nascut a la població d'Ocier (Otier en sard) l'any 1929. La seva llengua d'origen és, per tant, el sard logudorès. A l'edat de 10 anys arriba a l'Alguer, on fa seva la llengua del país d'adopció, com ell mateix explica: "la llengua que jo estimo deliciosament s'és apropiada de la mia ànima i n'ha fet lo seu instrument".

Casat amb una algueressa de "raça" (terme que es fa servir a l'Alguer per indicar aquelles persones que provenen de famílies que durant generacions han parlat la nostra llengua), a partir del 1985 i per aprofundir en el coneixement escrit del català, assisteix a l'Escola de Alguerés Pasqual Scanu. El 1990 comença a utilitzar el català com a llengua poètica.

Antoni Canu ha publicat quatre reculls de poesia: *Poesies* (l'Alguer: Edicions del Sol, 1995); *En l'arc dels dies* (l'Alguer: Edicions del Sol, 2000); *Nou Cant* (l'Alguer: Edicions del Sol, 2007); *Les mies mans* (l'Alguer/Roma: Edizioni Nemapress, 2014). L'any 2008 l'editorial barcelonina Fasolcat publicà *Les veus de l'Alguer. Vint cançons per a veu i piano sobre poemes de Rafael Caria i Antoni Canu* i l'any 2009 *Antoni Canu. Itinerari Poètic*, on es recollia la, fins aleshores, obra completa del poeta alguerès (els tres primers reculls més algunes poesies que en aquell moment eren inèdites). El llibre anava acompanyat d'un CD, amb poemes d'Antoni Canu: alguns cantats i musicats per cantants i compositors de Catalunya, de l'Alguer i de Sardenya; altres amb la veu del poeta mateix. El 2013, quinze poesies d'Antoni Canu són incorporades en l'antologia *La Tercera Illa. Poesia catalana de l'Alguer (1945-2013)*, publicada a Edicions Saldonar de Barcelona i a cura de Joan-Elies Adell. El 2016, les seves poesies (algunes encara inèdites)

són incloses al prestigiós *Almanacco dei poeti e della poesia contemporanea*, publicat a Rímìni per Raffaelli Editore.

La seva obra ha estat àmpliament reconeguda a l'Alguer, a Sardenya i a l'Estat italià. Ha aconseguit nombrosos reconeixements, entre els primers caldria destacar el Concurs Nacional Dialectal G. Modena (1991); secció dialectal del Massimiliano Kolbe (1992); Concurs Nacional Luci di Poesia (1993). I entre els darrers, el més important de Sardenya, el premi Ozieri (2014), i el de la Biennal de la poesia d'Spoleto, a l'Úmbria, secció internacional (2015). El 2017 guanya el premi Rafael Sari 2017, en aquest cas a l'Alguer.

La poesia d'Antoni Canu s'ha presentat a diverses poblacions de Sardenya, d'Itàlia i dels Països Catalans (Perpinyà, la Vila d'Eivissa, Es Castell –Menorca–, Barcelona, Mataró, Vilafranca del Penedès, Capellades, Arenys de Mar, Arenys de Munt...).

Bibliografia

Escrits sobre l'obra

ADELL, JOAN-ELIES. Introducció a l'antologia *La Tercera Illa. Poesia catalana de l'Alguer (1945-2013)*. Barcelona: Edicions Saldonar, 2013.

ADELL, JOAN-ELIES. *Antoni Canu, el poeta júnior de l'Alguer*. Dins *Sèniors poètics*. Barcelona: Institució de les Lletres Catalanes, 2017.

BORDES, JORDI. *En Canu, tenaç alguerès*. Diari *El Punt* (edicions de Barcelona i del Camp de Tarragona). 1 de desembre de 2009. Disponible a: <http://www.elpuntavui.cat/article/5-cultura/19-cultura/110193.html> [data de consulta 24 de setembre de 2017].

CATALÀ I ROCA, PERE. *Dues veus de l'Alguer*. Diari *Avui*. 14 de juny de 2001. Disponible a: <http://projectetraces.uab.cat/tracesbd/avui/av01033.pdf> [data de consulta 24 de setembre de 2017].

GADDO ZANOVELLO, LUCIA. Presentació del llibre d'Antoni Canu *Les mies mans*. L'Alguer/Roma: Edizione Nemapress, 2014.

LANCIANI, GIULIA. Presentació del llibre d'Antoni Canu *Poesies*. L'Alguer: Edicions del Sol, 1995.

LANCIANI, GIULIA. *Poesia di memòria e intuizione*. Dins del llibre d'Antoni Canu *En l'arc dels dies*. L'Alguer: Edicions del Sol, 2000.

LANCIANI, GIULIA. *Preludi*. Dins *Antoni Canu. Itinerari poètic*. Barcelona: Faselcat, 2008.

MAYANS, PERE. Introducció al llibre *Antoni Canu. Itinerari poètic*. Barcelona: Faselcat, 2008.

MAYANS, PERE. *Es publica l'obra completa d'Antoni Canu*. Blog de Vilaweb *El pols de la llengua als Països Catalans* (31 de juliol de 2009). Disponible a: <https://blocs.mesvilaweb.cat/pmayans/?p=141173/> [data de consulta 24 de setembre de 2017].

NUGHES, ANTONI. Introducció al llibre d'Antoni Canu *En l'arc dels dies*. L'Alguer: Edicions del Sol, 2000.

TABANI, GIUSEPPE. *Llengua i poesia*. Dins *Antoni Canu. Itinerari poètic*. Barcelona: Faselcat, 2008.

Vídeos

<https://www.youtube.com/watch?v=B9grHHJZcMs&list=PL9MEaEdelwQ4dZbR4tJaiQ1kIT1xZskP-&index=1> Entrevista emesa per CatalanTV (l'Alguer, desembre de 2016).

<https://llettra.uoc.edu/ca/multimedia/antoni-canu-multi#multimedia13484>

Webgrafia

<http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0516728.xml> (entrada a la GEC sobre Antoni Canu).

<http://www.lletrescatalanes.cat/ca/patrimoni-literari/expo-sicions/item/48-homenatge-al-poeta-alguer-es-antoni-canu> (pàgina de la ILC d'homenatge al poeta amb motiu de la celebració del seu vuitantè aniversari).

http://web.tiscali.it/antonicanu/ACanu_Cat_Presentacio.htm (pàgina personal del poeta).

https://ca.wikipedia.org/wiki/Antoni_Canu (entrada a la viquipèdia catalana).

<https://llettra.uoc.edu/ca/autor/antoni-canu> (pàgina de la publicació electrònica Llettra de la UOC).

<https://www.facebook.com/antoni.canu> (facebook personal de l'autor).

Aquesta selecció de poemes
d'Antoni Canu
es publica el 29 d'octubre de 2018
amb motiu del recital del poeta
dins el cicle Dilluns de poesia
a l'Arts Santa Mònica, Barcelona.

**Dilluns de poesia
a l'Arts Santa Mònica
2018**

**Totes les sessions tindran lloc
a l'Arts Santa Mònica
els dilluns a les 19 h**

Arts Santa Mònica

Centre de la creativitat

La Rambla 7

08002 Barcelona

T 935 671 110

artssantamonica.gencat.cat

Entrada lliure

Organitza:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

L C **Institució
de les Lletres
Catalanes**

SANTAMÒNICA